

Wyrok

Sądu Najwyższego

z dnia 14 czerwca 2002 r.

II KKN 267/01

Nie jest dopuszczalne przyjęcie tzw. kumulatywnej kwalifikacji prawnej czynu sprawcy, z przepisu przewidującego ściganie z urzędu oraz przepisu przewidującego ściganie na wniosek, a nawet nie jest dopuszczalne ujęcie w opisie czynu przypisanego temu sprawcy elementów faktycznych należących do istoty przestępstwa ściganego na wniosek w sytuacji, gdy brak jest wniosku o ściganie tego przestępstwa.

LEX nr 54399

Dz.U.2016.1749: art. 12

Skład orzekający

Przewodniczący: SSN Andrzej Siuchniński (spraw.).

Sędziowie: SN Józef Skwierawski, SO del. do SN Andrzej Tomczyk.

Protokolant: Ewa Oziębła.

Prokurator Prokuratury Krajowej: Józef Gemra.

Uzasadnienie faktyczne

Jerzy K. oskarżony był o to, że w nocy z 26 na 27 maja 1997 r. w mieszkaniu dopuścił się czynu lubieżnego względem Łukasza B. lat 11 w ten sposób, że rozebrał go i proponując mu odbycie stosunku płciowego dotykał jego narządów płciowych, tj. o czyn z art. 176 d.kk.

Wyrokiem z dnia 15 czerwca 1999 r., Sąd Rejonowy uznał oskarżonego, w ramach zarzucanego mu czynu, za winnego tego, że w nocy z dnia 26 na 27 maja 1997 r. usiłował doprowadzić Łukasza B. będącego w wieku 10 lat do obcowania płciowego, używając w tym celu przemocy polegającej na silnym uciskaniu narządów płciowych małoletniego oraz stosowaniu siły celem przełamania jego oporu i uniemożliwienia opuszczenia przez Łukasza B. miejsca zajścia, zamierzonego skutku jednak nie osiągnął wobec interwencji osób trzecich zaalarmowanych wołaniem małoletniego, tj. popełnienia czynu opisanego w art. 13 § 1 w zw. z art. 200 § 1 w zb. z art. 197 § 1 w zw. z art. 11 § 2 kk i za to, na podstawie art. 13 § 1 w zw. z art. 200 § 11 w zw. z art. 11 § 2 kk wymierzył na podstawie art. 200 § 1 kk karę 4 lat i 6 miesięcy pozbawienia wolności; na poczet orzeczonej kary pozbawienia wolności, na podstawie art. 63 § 1 kk, zaliczył oskarżonemu okres zatrzymania i tymczasowego aresztowania od dnia 18 listopada 1997 r. do dnia 18 maja 1998 r.; na podstawie art. 39 pkt 1, 40 § 1 i § 2, 43 § 1 kk orzekł wobec oskarżonego środek karny pozbawienia praw publicznych na okres 2 lat.

Od wyroku tego wniósł apelację obrońca oskarżonego.

Zaskarżył wyrok w całości, zarzucając:

1) błąd w ustaleniach faktycznych stanowiących podstawę orzeczenia polegający na uznaniu oskarżonego winnym przypisanego mu czynu, podczas gdy materiał dowodowy zebrany w czasie przeprowadzonego w niniejszej sprawie postępowania nie pozwalał na to;

2) rażącą niewspółmierność (surowość) orzeczonej kary.

W konkluzji wniósł o zmianę wyroku i uniewinnienie oskarżonego od popełnienia przypisanego mu czynu, ewentualnie o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji, ewentualnie o zmianę zaskarżonego wyroku i znaczne złagodzenie orzeczonej kary pozbawienia wolności i jej warunkowe zawieszenie.

Sąd Okręgowy wyrokiem z dnia 11 grudnia 2000 r. zaskarżony wyrok utrzymał w mocy.

Kasację od tego wyroku wniósł obrońca skazanego. Zarzucił w niej rażące naruszenie prawa materialnego, które miało istotny wpływ na ich treść, polegające na błędnym przyjęciu, iż skazany usiłował doprowadzić Łukasza B. do "obcowania płciowego" używając w tym celu przemocy (art. 197 § 1 kk), podczas gdy zebrany materiał dowodowy pozwalał co najwyżej na uznanie, iż zamiarem sprawcy było doprowadzenie pokrzywdzonego do poddania się "innej czynności seksualnej" (art. 197 § 2 kk). W następstwie tego zarzutu wniósł o uchylenie skazanych orzeczeń i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji.

Uzasadnienie prawne

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Rozpoznanie kasacji w tej sprawie należy ograniczyć tylko do podlegającego uwzględnieniu z urzędu uchybienia, jakim dotknięte jest zaskarżone orzeczenie i utrzymany nim w mocy wyrok Sądu Rejonowego. Uchybienie to polega na skazaniu Jerzego K. za przestępstwo wyczerpujące znamiona art. 13 § 1 kk w zw. z art. 200 § 1 kk w zb. z art. 197 § 1 kk w zw. z art. 11 § 2 kk w sytuacji, gdy w odniesieniu do działania skazanego, wyczerpującego znamiona przestępstwa z art.

11 § 1 kk w zw. z art. 197 § 1 kk, zachodziła okoliczność wyłączająca ściganie.

Nie ulega wątpliwości, że zgwałcenie jest przestępstwem bezwzględnie wnioskowym, ściganym na wniosek pokrzywdzonego (art. 205 w zw. z art. 197 kk). Nie ulega także wątpliwości, że brak wymaganego wniosku o ściganie pochodzącego od osoby uprawnionej stanowi ściśle procesową przesłankę skutkującą niedopuszczalnością postępowania karnego, którego w takiej sytuacji nie wszczyna się, a jeżeli jej stwierdzenie nastąpiło już po jego wszczęciu, umarza.

W przedmiotowej sprawie jest okolicznością bezsporną, że przedstawiciele ustawowi działający w imieniu niepełnoletniego Łukasza B. nie złożyli wniosku o ściganie Jerzego K. za usiłowanie zgwałcenia tego pokrzywdzonego. Okoliczność ta została dostrzeżona przez Sąd Okręgowy, który przeprowadzwszy (por. uzasadnienie - str. 374) wywód niezrozumiały, wewnętrznie sprzeczny, słowem całkowicie wadliwy, uznał, iż do skazania Jerzego K., na podstawie art. 13 § 1 kk w zw. z art. 197 § 1 kk i z art. 13 § 1 kk w zw. z art. 200 § 1 kk w warunkach tzw. kumulatywnego zbiegu przepisów ustawy, wniosek o ściganie złożony przez pokrzywdzonego nie jest konieczny.

Wadliwość tę dostrzegł prokurator w swej odpowiedzi na kasację, ale również w sposób całkowicie wadliwy i niezrozumiały uznał, że dostrzeżone przez niego uchybienie polegające na braku wniosku o ściganie pochodzącego od osoby uprawnionej (stanowiące przecież bezwzględną przyczynę odwoławczą) nie ma charakteru rażącego i nie ma wpływu na treść zaskarżonego wyroku.

Na marginesie zauważyć trzeba, że również obrońca skazanego nie podniósł w kasacji zarzutu z art. 439 § 1 pkt 5 w zw. z art. 17 § 1 pkt 10 kpk.

Tymczasem, od wielu już lat w orzecznictwie Sądu Najwyższego i w doktrynie przyjmuje się zgodnie, że nie jest dopuszczalne przyjęcie tzw. kumulatywnej kwalifikacji prawnej czynu sprawcy, z przepisu przewidującego ściganie z urzędu oraz przepisu przewidującego ściganie na wniosek, a nawet nie jest dopuszczalne ujęcie w opisie czynu przypisanego temu sprawcy elementów faktycznych należących do istoty przestępstwa ściganego na wniosek. Oczywiście jest zatem, że zaskarżone kasacją orzeczenie, podobnie jak i utrzymany nim w mocy wyrok Sądu Rejonowego w Warszawie, dotknięte są wspomnianym wyżej uchybieniem o charakterze bezwzględnej przyczyny odwoławczej, uwzględnianej - zgodnie z art. 439 § 1 kpk - z urzędu, niezależnie od granic środka odwoławczego i prowadzącej do uchylenia dotkniętego nim orzeczenia bez względu na wpływ takiego uchybienia na treść wyroku.

W tej sytuacji Sąd Najwyższy, nie mając nawet możliwości ustosunkowania się do postawionego w kasacji zarzutu obraży prawa materialnego, polegającego na wadliwym rozumieniu znamienia "obcowania płciowego" wyróżniającego typ przestępstwa określonego w art. 197 § 1 kk (skoro nie ma możliwości ścigania Jerzego K. za to przestępstwo), orzekł o uchyleniu zaskarżonego wyroku oraz utrzymanego nim w mocy wyroku Sądu Rejonowego i o przekazaniu sprawy do rozpoznania temu Sądowi, w pierwszej instancji, w celu osądzenia tego skazanego za te elementy jego działania, które wypełniają znamiona przestępstwa ściganego z urzędu (art. 200 § 1 kk).

Z tych względów Sąd Najwyższy orzekł jak w wyroku.

54399

SĄD NAJWYŻSZY
BIURO STUDIÓW I ANALIZ
Pl. Krasińskich 2/6
00-951 Warszawa
(-II-)